

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/2/2023
Identifikačné číslo spisu:	1122209535
Dátum vydania rozhodnutia:	24.01.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1122209535.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne L. P., narodenej XX. V. XXXX, zomrelej XX. P. XXXX, X., W. XX, D., proti žalovanej ČSOB Poist'ovňa, a. s., Bratislava, Žižkova 11, IČO: 31 325 416, o náhradu škody na zdraví, vedenom na Okresnom súde Bratislava I, pod sp. zn. 12C/64/2022, o dovolaní L. G., narodenej XX. V. XXXX, X., O., O. XX N., a P. C., narodenej XX. T. XXXX, X. O., T. XX, zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Bratislava, Záhradnícka 51, IČO: 47 234 318, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 7Co/12/2023 z 28. februára 2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnyim dvorom Európskej únie z a m i e t a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým uznesením sp. zn. 7Co/12/2023 z 28. februára 2023 odmietol odvolanie odvolateľov L. G. a P. C. proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) č. k. 12C/64/2022-159 z 20. decembra 2022, ktorým konanie zastavil; žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

2. Súd prvej inštancie právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 61, § 62, § 161 ods. 1 a 2, § 63 ods. 1, § 257 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 7 ods. 2 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov). Konštatoval, že z dôvodu zániku spôsobilosti žalobkyne mať práva a povinnosti, ako aj spôsobilosti byť stranou v spore z dôvodu úmrtia (29. októbra 2022), konanie v súlade s § 62 CSP zastavil. Zdôraznil, že pri uplatnených nárokoch na náhradu bolestného, sťaženia spoločenského uplatnenia a mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia, s poukazom na § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nie je možné pokračovať z dôvodu zániku tohto práva, keďže smrťou fyzickej osoby toto právo zaniká a neprechádza na dedičov (R 53/1996). Žiadnej zo strán nárok na náhradu trov

konania nepriznal z dôvodu úmrtia žalobkyne a nemožnosť v konaní pokračovať (§ 257 CSP).

3. Odvolací súd po zrekapitulovaní skutkového stavu, ako aj právneho posúdenia dôvodu zastavenia konania zdôraznil, že smrťou žalobkyne vznikla neodstrániteľná podmienka konania, na základe ktorej následne posudzoval, či právo alebo povinnosť, o ktorej sa rozhoduje prešla v zmysle § 63 ods. 2 CSP na jej právnych nástupcov (dedičov). Skonštatoval, že v danom prípade nie je možné ďalej pokračovať s právnymi nástupcami zomrelej žalobkyne, nakoľko uvedenému procesnému postupu bráni zánik pohľadávky žalobkyne (jej smrťou) podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

3.1. V súvislosti s argumentáciou odvolateľov o potrebe tzv. eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva, konkrétne ustanovenia § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka s ohľadom na znenie a účel smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (ďalej len „smernica č. 2009/103/ES“) následne uviedol, že v súčasnom práve Európskych spoločenstiev možno hovoriť v súvislosti s priamym účinkom smerníc, iba v zmysle vertikálneho priameho účinku. Horizontálny priamy účinok je príznačný pre nariadenia a zmluvy a znamená, že tieto akty môžu upravovať nielen práva jednotlivcov, ale stanoviť im aj povinnosti. Naproti tomu smernice môžu mať priamy účinok iba vertikálny, teda v smere od jednotlivca k štátu. Smernica sama o sebe nemôže ukladať jednotlivcom povinnosti a na smernicu sa nemožno odvolávať proti jednotlivcovi. Pokiaľ ide o tzv. nepriamy účinok smerníc, táto zásada stanovuje, že národné súdy majú vykladať a aplikovať vnútroštátne predpisy (nielen vykonávacie) v súlade s požiadavkami práva Spoločenstva, a to v rozsahu, v akom to vnútroštátne právo dovoľuje. Vnútroštátne súdy teda musia skúmať, či môžu normu práva Európskej únie transponovanú určitým zákonom vykladať eurokonformne. Tento nepriamy účinok smernice nie je absolútny, eurokonformný výklad zákona nemôže nahradiť výslovné znenie zákona; v opačnom prípade by išlo o výklad *contra legem*.

3.2. Odvolací súd citujúc čl. 22 smernice č. 2009/103/ES (postup pri náhrade škody) v zmysle, ktorého členské štáty zavedú povinnosť, podporenú primeranými, účinnými a systematickými finančnými alebo inými rovnocennými správnymi sankciami, že do troch mesiacov odo dňa, kedy poškodená osoba uplatní svoju pohľadávku na náhradu škody buď priamo voči poisťovni osoby, ktorá spôsobila nehodu, alebo voči jej likvidačnému zástupcovi: a) poisťovňa osoby, ktorá spôsobila nehodu, alebo jej likvidačný zástupca predložia odôvodnený návrh na náhradu škody v prípadoch, kedy zodpovednosť nie je sporná a škody sú vyčíslené, alebo b) poisťovňa, ktorej je adresovaná žiadosť o náhradu škody, alebo jej likvidačný zástupca poskytne odôvodnenú odpoveď na body žiadosti v prípadoch, keď zodpovednosť je buď odmietnutá, nie je presne určená, alebo škody nie sú úplne vyčíslené; členské štáty prijímajú ustanovenia, aby zabezpečili, že ak návrh nie je predložený v lehote troch mesiacov, okrem náhrady navrhutej poisťovňou alebo určenej súdom budú poškodenej osobe vyplatené aj úroky. V kontexte uvedeného v spojení s § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka následne uviedol, že predmetná smernica bola transponovaná do slovenského právneho poriadku prostredníctvom zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“), ktorým boli plne zabezpečené hlavné ciele smernice, a to uplatnenie práva poškodeného priamo voči poisťovni, právo poškodeného na rýchle poskytnutie poistného plnenia (primeraná lehota na ukončenie šetrenia poistnej udalosti a poistného plnenia spolu so sankciami pri nedodržaní tejto lehoty v podobe úroku z omeškania) a zriadenie orgánu pre náhradu škody v prospech osôb poškodených v dôsledku dopravných nehôd, ktoré sa stali v inom členskom štáte než v tom, v ktorom majú bydlisko. Odvolací súd zároveň zdôraznil, že smernica č. 2009/103/ES explicitne neupravuje okruh osôb, ktoré majú byť odškodnené v dôsledku dopravných nehôd motorovými vozidlami v súvislosti s bolestným a náhradou za sťaženie spoločenského uplatnenia. Vnútroštátnym poriadkom upravená problematika zániku práva smrťou veriteľa jednoznačne, bez akýchkoľvek pochybností jasne vymedzuje zánik práva na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v prípade smrti veriteľa. Aj ustálená judikatúra interpretovala predmetné ustanovenie prijatím judikátu R 20/1966 s právnou vetou v znení: právo na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia zaniká smrťou veriteľa bez ohľadu na to, či toto právo bolo alebo nebolo priznané právoplatným rozhodnutím súdu; ako aj judikátu č. R 2/2015 v znení právnej vety: pokiaľ je totiž právo na bolestné a na odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia zadosťučinením poskytovaným za bolesti, ktoré poškodený utrpel a za ujmu, ktorú má (bude mať) vo

svojom ďalšom živote pri spoločenskom uplatnení, treba na toto právo nazerať ako na právo späté výlučne len s osobou poškodeného, ktoré na dedičov neprechádza. Výklad tohto ustanovenia tak, ako to navrhovali odvolatelia, by bol nepochybne výkladom contra legem, čo odvolací súd považoval za neprípustné.

3.3. K argumentácii odvolateľov k výkladu článku 22 smernice č. 2009/103/ES, odvolací súd na doplnenie uviedol, že uvedené ustanovenie smernice a ani žiadne iné ustanovenia smernice, neobsahuje žiadny okruh povinností pre členské štáty, ktoré by akýmkoľvek spôsobom súviseli s okruhom poškodených osôb, alebo vyjadrovali požiadavku na okruh poškodených osôb. Jedinou požiadavkou uvedenou v predmetnom ustanovení je zavedenie povinnosti poisťovne v lehote do troch mesiacov odo dňa uplatnenia pohľadávky na náhradu škody predložiť odôvodnený návrh na náhradu škody v prípade, ak zodpovednosť nie je sporná a škody sú vyčíslené, alebo odôvodnenú odpoveď v prípade, ak zodpovednosť je odmietnutá alebo škody nie sú úplne vyčíslené a zabezpečenie vyplatenia úrokov poškodenej osobe v prípade porušenia týchto povinností poisťovne. Požiadavka na rýchle poskytnutie poistného plnenia ako jeden z cieľov smernice č. 2009/103/ES nemôže byť vykladaná takým extenzívnym spôsobom, na základe ktorého by bolo možné dospieť k záveru, že úprava zániku pohľadávky na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia smrťou veriteľa (poškodeného) je v priamom rozpore s touto požiadavkou a nezabezpečuje effet utile smernice č. 2009/103/ES. V žiadnom prípade nemožno vyvodiť, že článok 22 smernice č. 2009/103/ES bráni zániku nárokov uplatnených poškodeným priamo proti poisťovateľovi žalobou v prípade smrti poškodeného počas súdneho konania. Smernica č. 2009/103/ES priamo stanovuje, že požiadavka na rýchle poskytnutie poistného plnenia má byť v členských štátoch zabezpečená finančnými a administratívnymi sankciami.

3.4. K právnomu názoru vyplývajúcejmu z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3ECdo/278/2013 zo 6. marca 2014, odvolací súd upriamil pozornosť na to, že najvyšší súd sa v predmetnom rozhodnutí zaoberal výlučne súdom priznaným nárokom na náhradu trov konania právneho nástupcu poškodeného, a to v štádiu exekučného konania vo veci už priznaného nároku na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Z jeho odôvodnenia vyplýva, že „v danom prípade treba mať ale na zreteli tú skutočnosť, že pokiaľ účelom náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia je zmierniť (osobne poškodenému) jemu spôsobenú nemateriálnu ujmu, účelom náhrady trov konania je nahradiť materiálne výdavky poškodeného (prípadne aj výdavky vynaložené z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve poškodeného a jeho manželky) spojené s uplatnením nároku v občianskom súdnom konaní. V prípade takejto zásadnej nesúrodosti medzi účelom, ktorý sleduje zákon priznaním náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia a účelom, ktorý sa sleduje priznaním náhrady trov občianskeho súdneho konania, má smrť toho, komu boli tieto náhrady priznané, odlišné právne dôsledky. V takom prípade zánik pohľadávky nemá bez ďalšieho za následok tiež zánik jej príslušenstva; neplatí teda, že osud (takéhoto) príslušenstva zdieľa osud (takejto) pohľadávky. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že i keď právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia smrťou poškodeného zaniká v rozsahu, v ktorom nebolo za jeho života uspokojené, nedochádza smrťou poškodeného k zániku práva na zaplatenie sumy prisúdennej poškodenému ako náhrada trov tohto konania, v ktorom sa domáhal náhrady za vytrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Právo v rozsahu, v ktorom nezaniklo, prechádza na právnych nástupcov“. Napokon odvolací súd podotkol, že s judikatúrou nemeckých a českých súdov, na ktorú poukazovali odvolatelia nie je viazaný. Výslovil, že zásada zblížovania (harmonizácie) právnych poriadkov členských krajín Európskej únie v sebe nezahŕňa aj požiadavku na zblížovanie judikatúry týchto členských štátov, zvlášť v prípade, ak ide v oblasti slovenskej právnej úpravy o výklad contra legem. V kontexte uvedeného sa odvolací súd nestotožnil s argumentáciou odvolateľov a nevyhovel ich žiadosti predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) navrhované prejudiciálne otázky v znení: „Má sa článok 22 smernice č. 2009/103/ES vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd má interpretovať pravidlá vnútroštátneho práva ich v najširšej možnej miere s ohľadom na znenie a účel smernice, aby dospel k riešeniu, ktoré je v súlade s cieľom sledovaným smernicou“; je cieľom smernice č. 2009/103/ES a najmä jej článku 22, zavedenie takých vnútroštátnych mechanizmov, resp. taký výklad pravidiel vnútroštátneho práva, aby bolo pre poškodených zaručené efektívne a včasné dosiahnutie odškodnenia“; má sa Smernica č. 2009/103/ES vykladať v tom zmysle, že článok 22 bráni zániku nárokov uplatnených poškodeným priamo proti poisťovateľovi žalobou v prípade smrti poškodeného počas súdneho konania“.

3.5. Na základe uvedeného odvolací súd odmietol odvolanie odvolateľov ako podané neoprávnenými osobami v súlade s § 386 písm. b) CSP, ktorých právne nástupníctvo po zomrelej žalobkyni ani nebolo v konaní preukázané. O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a čl. 4 Základných princípov CSP, keďže v danom prípade nebolo možné použiť zásadu úspechu v spore (§ 255 CSP), ani zásadu procesného zavinenia na zastavení konania (§ 256 ods. 1 CSP). Žalovanej ako jedinej zostávajúcej strane v spore nepriznal náhradu trov konania, zohľadňujúc pritom aj skutočnosť, že v danom prípade ani nie je voči komu náhradu trov konania priznať.

4. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie právni nástupcovia žalobkyne (ďalej len „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. e) a písm. f) CSP. Namietali, že v súvislosti s nepredložením prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru odvolacím súdom podľa § 162 ods. 1 písm. c) CSP, došlo k vade konania v zmysle § 420 písm. e) CSP. Argumentovali tým, že na základe teleologickej redukcie i s uvedením ilustratívneho príkladu s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Cdo 3093/2013, ako aj na rakúsku judikatúru, ktorá napriek zákonnej úprave, dokázala vytvoriť výnimku pre nároky uplatnené na súde, nimi prezentovaná interpretácia ustanovenia § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka je možná. Nesúhlasili s názorom odvolacieho súdu, že by išlo o výklad contra legem, nanajvýš by išlo o výklad contra verba legis. V kontexte uvedeného namietali, že odvolací súd vôbec nevzal zreteľ na rozdiel medzi uvedenými výkladmi, pričom argumentačne nijako nekonfrontoval metódu teleologickej redukcie. Dovolatelia nesúhlasili s argumentom odvolacieho súdu týkajúcim sa okruhu oprávnených na poistné plnenie. Zdôraznili, že táto otázka nebola predmetom odvolania. Absencia okruhu oprávnených osôb v smernici č. 2009/103/ES nemôže byť prekážkou podania prejudiciálnych otázok. Vo vzťahu k právnemu nástupníctvu po nebohej žalobkyni uviedli, že dedičské konanie po žalobkyni bude prebiehať na Ukrajine, čo v súčasnosti nie je dosť možné uskutočniť. Zároveň však podotkli, že sú najbližší descendentí žalobkyne a teda ich právne nástupníctvo hraničí s istotou, o čom predložili kópie rodných a sobášnych listov. K prípustnosti dovolania pre nepodanie prejudiciálnych otázok, poukázali na právny záver vyplývajúci z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 206/2008 z 3. júna 2008, v zmysle ktorého ústavný súd vyslovil, že „ak sa v spore v konaní pred vnútroštátnym súdom nepodíeľal svojím výkladom práva spoločenstva komunitárny sudca, hoci tento výklad bol nevyhnutný na rozhodnutie vo veci samej, potom vnútroštátny súd bol v tejto časti konania pred ním nesprávne obsadený. Takáto procesná situácia je zákonom ustanoveným dôvodom na podanie dovolania podľa § 237 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku (pozn: teraz § 420 písm. e) CSP) a prípustnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku vylučuje právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy“. Dovolateľky napokon dôvodili, že nevyhovením návrhu na predloženie prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru i napriek tomu, že ich zodpovedanie je kľúčové pre rozhodnutie o nároku, pričom odvolací súd nevymedzil žiadnu konkrétnu výnimku ospravedlňujúcu nepredloženie predbežnej otázky (tzv. CILFIT výnimky), zaťažil konanie vadou podľa § 420 písm. e) CSP. V kontexte uvedeného podotkli, že v tomto štádiu konania neexistuje možnosť prejudiciálnu otázku nepodať, keďže povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku platí len pre taký vnútroštátny súd, ktorý je súdom poslednej inštancie v konkrétnom spore.

4.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľky namietali nevysporiadanie sa so zásadnými argumentmi uplatnenými v odvolaní odvolacím súdom. Tvrdili, že otázka, či nárok na náhradu škody vo svetle smernice č. 2009/103/ES smrťou poškodeného zaniká, ibaže bol uplatnený na súde, ani nemohla byť riešená dovolacím súdom, a z toho dôvodu neprichádza do úvahy bez ďalšieho argumentovať judikatúrou vytvorenou v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Podľa dovolateľiek je potrebné sa zamyslieť nad dôsledkami a dopadmi akéhokoľvek výkladu (m. m. nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 309/2020-33 zo 14. októbra 2021), ako aj je žiadúce zamyslieť sa nad praktickými dopadmi výkladu ustanovenia § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorý je v súdnej praxi používaný od judikátu prijatého pod č. R 20/1966, teda z obdobia, kedy smernica č. 2009/103/ES nebola prameňom práva a eurokonformný výklad nebol relevantnou interpretačnou metódou. Jedine dediteľnosť práv podmienená podaním žaloby odstraňuje motiváciu používať zdržiavanie plnenia ako nástroj taktiky dlžníka. Vzhľadom k tomu, že k uvedeným argumentom uplatneným v odvolaní, odvolací súd nijako nezareagoval, podľa dovolateľiek svojím procesným postupom im znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces s poukazom na

nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 120/2020 z 21. januára 2021 zverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 11/2021. Navrhli podať návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom a konanie za tým účelom prerušiť v súlade s § 162 ods. 1 písm. c) CSP s vymedzením prejudiciálnych otázok uvedených v bode 7; eventuálne napádané rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uplatnili si náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že k odvolaniu voči zastaveniu konania nebol predložený žiaden dôkaz, na základe ktorého by bolo možné dospieť k záveru, že označené osoby sú potencionálnymi dedičmi žalobkyne, ktorý nedostatok nie je možné zhojiť po právoplatnom zastavení konania. Z opatrnosti namietala pravosť predložených listín, ktoré nie sú v slovenskom jazyku. K dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 420 písm. e) CSP poukázala na to, že komunitárny sudca môže rozhodnúť o otázkach interpretácie komunitárneho práva. V danej veci sa však výklad netýka komunitárneho, ale vnútroštátneho práva. Účelom smernice č. 2009/103/ES nie je stanoviť špecifické podmienky na uplatnenie nároku z povinného zmluvného poistenia, ktoré sú zásadne iné ako bežne krajina vo svojom právnom poriadku pozná, pre ten ktorý inštitút vrátane podmienok jeho uplatnenia. V kontexte uvedeného preto výklad komunitárneho práva nemôže byť nevyhnutným na rozhodnutie vo veci samej, preto jeho absencia nemôže mať za následok dôvodnosť uplatneného dovolacieho dôvodu. Konanie na súde prvej inštancie bolo zastavené z procesných dôvodov, nie je rozhodnutím vo veci samej, preto aj z tohto dôvodu nebolo možné riešiť otázku komunitárneho práva. K dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná zdôraznila, že v podanom odvolaní nebol uplatnený odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. b) CSP, ale odvolací dôvod týkajúci namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h) CSP). Podľa názoru žalovanej k porušeniu práva na spravodlivý proces by muselo dôjsť v konaní pred súdom prvej inštancie. K použitiu teleologickej redukcie výkladu ustanovenia § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka uviedla, že sa nejedná o žiadnu medzeru v zákone a zjavnou hranicou je jasný text uvedeného ustanovenia. Nie je preto daná žiadna legitimita na strane súdu pre dotváranie práva tam, kde jednoznačná úprava existuje a svojím textom niet pochyb o jej obsahu a výklade. K návrhu na predloženie prejudiciálnych otázok poukázala na ich extrémne extenzívnu všeobecnú formuláciu, ktorá je svojím obsahom príliš vágna na to, aby bolo možné určiť, či konkrétna transpozícia práva v Slovenskej republike je súladná s právom Európskej únie. Zároveň podotkla, že úlohou únieového výkladu nemá a nemôže byť nová kategória osôb a práv, ktoré by podľa práva Slovenskej republiky inak nebolo dané/nevznikli. Sankciou nemôže byť faktické priznanie práva tam, kde zo zákona nie je dané. Otázka zániku nároku je otázkou výsostne vyhradenou národnej právnej úprave. K navrhovanému eurokonformnému výkladu namietala, že dovolateľky nepomenovali žiaden pojem, ktorý by sa týmto mal následne vykladať. Súdny dvor stanovil, že zásada eurokonformného výkladu nemôže slúžiť ako základ pre výklad contra legem. Pri určovaní hraníc eurokonformného výkladu pri interpretácii smerníc dospel k záveru, že výklad nesmie znamenať novelizáciu konkrétneho národného predpisu a ustanovenia smernice nemôžu byť považované za bezpodmienečné, teda, že smernica ako taká nemôže zakladat' záväzky a povinnosti súkromným osobám. Rovnako sa na smernicu nemôžu odvolávať iné osoby pred vnútroštátnym súdom v prípade, ak by tým mohli byť poškodené práva súkromného majetku. Interpretáciu eurokonformného výkladu dovolateľky považovala za výklad contra legem. K zahrnutiu práva na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia po úmrtí poškodenej do existujúceho rámca povinného zmluvného poistenia nemožno dospieť ani eurokonformným výkladom zákona č. 381/2001 Z. z. Satisfakčné nároky majú vo vzťahu k veriteľovi výsostne osobný charakter a jeho smrťou definitívne zanikajú, bez ohľadu na skutočnosť, či boli priznané právoplatným súdnym rozhodnutím alebo uznané dlžníkom (R 20/1966, R 31/1073, R 2/2015). Podľa judikatúry zanikajú žalované právne nároky a to aj priznané, ešte nevykonané a teda je zrejmé, že nároky ešte len uplatnené museli nepochybne zaniknúť. Napokon poukázala na skutkové okolnosti danej veci s tým, že podotkla, že ani nedostatočné odôvodnenie nezakladá prípustnosť dovolania, preto ho navrhla odmietnuť.

6. Dovolateľky repliku k doručenému vyjadreniu žalovanej nepredložili.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§

35 CSP) v rámci dovolacieho prieskumu procesných podmienok dovolacieho konania dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť v súlade s § 447 písm. b) CSP.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

9. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa.

10. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

11. Podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 161 ods. 1 a ods. 2 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len "procesné podmienky"). Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

13. Podľa § 61 CSP procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

14. Podľa § 62 CSP ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví.

15. Podľa § 63 ods. 1 až ods. 3 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve. Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve.

16. Procesná subjektivita predstavuje procesnú podmienku sporovej strany, ktorú súd obligatórne z úradnej povinnosti skúma počas celého konania. Jej neexistencia predstavuje neodstrániteľnú podmienku konania, ktorej následkom je obligatórne zastavenie konania. Fyzická osoba nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti narodením a stráca ju svojou smrťou. V takom prípade strata procesnej subjektivity je zároveň aj stratou spôsobilosti na práva a povinnosti (právnej subjektivity). Ak dôjde k strate procesnej subjektivity fyzickej osoby počas konania, súd konanie zastaví, alebo v konaní najmä ak ide o majetkový spor, ktorého legálnu definíciu zákonná úprava neobsahuje, pokračuje s dedičmi fyzickej osoby, prípadne s tými, na ktorých prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide. Ustanovenie § 63 ods. 1 CSP treba vykladať ako objektívnu možnosť či nemožnosť v konaní pokračovať (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 226 - 227s.).

17. Pre posúdenie, či je možno pokračovať s právnymi nástupcami strany sporu, je rozhodujúca povaha veci, teda povaha uplatňovaného nároku. Povahou veci treba rozumieť hmotnoprávnu povahu predmetu konania. Povaha veci neumožňuje v konaní pokračovať predovšetkým vtedy, ak práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide, neprechádzajú na právnych nástupcov alebo vtedy, ak smrťou sporovej strany

dochádza podľa hmotného práva k zániku právneho vzťahu, o ktorý v konaní ide.

18. Podľa § 444 Občianskeho zákonníka pri škode na zdraví sa jednorazove odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia.

19. Podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu; zanikne aj právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.

20. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že predmetom uplatnených nárokov je náhrada bolestného, náhrada sťaženia spoločenského uplatnenia a nárok na náhradu mimoriadneho zvýšenia náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré nároky vznikli nebohej žalobkyni (štátnej občianke Ukrajiny) v súvislosti s dopravnou nehodou, ku ktorej došlo na území Slovenskej republiky. Žalobkyňa zomrela 29. októbra 2022, teda v priebehu konania na súde prvej inštancie, čo je nepochybné z predloženého úmrtného listu (v spise na č. l. 157).

21. Preskúmvaná vec je majetkovým právom, ktorého predmetom je nárok na náhradu škody na zdraví podľa § 444 Občianskeho zákonníka, ktoré nároky sú nárokmi poškodenej osoby teda obmedzené len na osobu veriteľa, teda žalobkyne. Ak za života veriteľa toto právo nebolo uspokojené, zaniká a to bez ohľadu, či bolo uplatnené na súde alebo bolo už právoplatne prisúdené. Pre zánik záväzku v dôsledku smrti nie je rozhodujúce, či je záväzok zročný, alebo nie (§ 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

22. Na základe uvedených dôvodov dovolací súd odmietol dovolanie v súlade s § 447 písm. b) CSP, z dôvodu jeho podania neoprávnenými osobami. Vzhľadom na rozhodnutie o podanom dovolaní z procesných dôvodov, dovolací súd vecnú správnosť napadnutého rozhodnutého, ani uplatnené dovolacie dôvody neposudzoval.

23. Výrok o náhrade trov dovolacieho konania v súlade s § 451 ods. 3 CSP neodôvodňuje.

24. Podľa § 162 ods. 1 písm. c) veta prvá CSP súd konanie preruší, ak podal návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvor Európskej únie podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

25. Podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať rozhodnutie o prejudiciálnych otázkach, ktoré sa týkajú: a) výkladu zmlúv; b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie. Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, aby o nej rozhodol. Ak sa táto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorému rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie. Túto povinnosť požiadať o vydanie rozhodnutia o predbežnej otázke nemožno vykladať absolútne, t. j. že vnútroštátny súdny orgán má vždy a za akýchkoľvek okolností povinnosť požiadať o vydanie rozhodnutia o predbežnej otázke v zmysle článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

26. K otázke povinnosti vnútroštátneho súdneho orgánu predložiť prejudiciálnu otázku sa vyjadril Súdny dvor vo veci CILFIT C-283/81 v rozsudku zo 6. októbra 1982 v ktorom uviedol, že „článok 177 tretí odsek Zmluvy Európskeho hospodárskeho spoločenstva (teraz článok 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) sa má vykladať v tom zmysle, že súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je povinný obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa v spore pred týmto súdom položí otázka týkajúca sa práva Spoločenstva, s výnimkou prípadov, keď skonštatuje, že položená otázka nie je relevantná alebo Súdny dvor už podal výklad sporného ustanovenia Spoločenstva alebo že správne uplatnenie práva Spoločenstva je také jednoznačné, že neexistujú o tom rozumné pochybnosti, pričom existenciu tejto možnosti treba posúdiť na základe charakteristík práva Spoločenstva, osobitných ťažkostí spojených s jeho výkladom a nebezpečenstva rozdielnej judikatúry v

rámci Spoločenstva“.

27. Podľa bodov 1, 5, 8 a 9 odporúčania Súdneho dvora Európskej únie (2019/C 380/01) pre vnútroštátne sudy pri podávaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania (ďalej len „odporúčania“) účelom prejudiciálneho konania je zabezpečiť jednotný výklad a uplatňovanie tohto práva v rámci Únie, ktorý súdom členských štátov umožňuje obrátiť sa na Súdny dvor v prejudiciálnom konaní s otázkami o výklade práva Únie alebo platnosti aktov prijatých inštitúciami, orgánmi, úradmi alebo agentúrami Únie. Sudy členských štátov sa môžu obrátiť s otázkou výkladu alebo platnosti práva Únie na Súdny dvor, pokiaľ usúdia, že jeho rozhodnutie je nevyhnutné pre vydanie ich rozhodnutia (článok 267 druhý odsek ZFEÚ). Súdny dvor môže rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, len ak sa na predmetnú vec vo vnútroštátnom konaní uplatní právo Únie.

28. Podľa článku 22 smernice 2009/103/ES osobnú ujmu a škodu na majetku, ktorú utrpeli chodci, cyklisti a iní nemotorizovaní užívatelia cesty, ktorí sú obvyčajne najslabšími účastníkmi nehody, by malo pokrývať povinné poistenie vozidla účastného na nehode, kde majú nárok na odškodnenie podľa vnútroštátneho občianskeho práva. Toto ustanovenie nepredurčuje zodpovednosť za škodu alebo úroveň výšky odškodného pri konkrétnej nehode podľa vnútroštátnych právnych predpisov.

29. Smernica č. 2009/103/ES neupravuje otázky zodpovednosti za škodu vrátane priznania náhrady škody, o čom rozhodujú krajiny Európskej únie (ďalej len „EÚ“), ani otázky „komplexného krytia“ pre prípady zranenia vodiča alebo poškodenia vozidla. Uvedená smernica bola transponovaná do zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“). Jej cieľom je pomôcť osobám s pobytom v EÚ, ktoré sa stali účastníkmi dopravnej nehody v inej krajine EÚ.

30. Z citovaného čl. 22 smernice č. 2009/103/ES vyplýva, že osoby, ktoré utrpeli osobnú ujmu a škodu na majetku v súvislosti s účasťou na dopravnej nehode majú nárok na odškodnenie podľa vnútroštátneho občianskeho práva. Uvedený článok ani nepredurčuje zodpovednosť za škodu alebo úroveň výšky odškodného pri konkrétnej nehode podľa vnútroštátnych právnych predpisov. Pokiaľ uvedený článok v súvislosti s nárokmi na osobnú ujmu a na náhradu škody odkazuje na vnútroštátnu právnu úpravu, na ktorú sudy nižších inštancií správne poukázali, vrátane stabilnej judikatúry k uplatneným nárokom, dovolací súd nepovažuje návrh na začatie prejudiciálneho konania za dôvodný, lebo sa netýka výkladu alebo platnosti práva Únie. Súdny dvor nie je oprávnený poskytovať výklad vnútroštátnych predpisov jednotlivých členských štátov, ale všetky orgány členských štátov, vrátane súdov sú podľa ustálenej judikatúry povinné pri uplatňovaní vnútroštátneho práva vykladať toto právo v čo možno najväčšom rozsahu, v súlade so zmyslom a účelom smernice či iného právneho predpisu Únie, slúžiaceho k jeho implementácii (napr. rozsudok Súdneho dvora z 10. apríla 1984 Von Colson and Kamann proti Land Nordjeim-Westfalen, z 13. novembra 1999 Marleasing SA proti La Comercial International de Alimentacion SA, C-106/89). Eurokonformný výklad vychádza z toho, že únieové právo a judikatúra Súdneho dvora slúži ako vodítko pre výklad národného práva, pokiaľ bolo vykladané ustanovenie prijaté za účelom zblíženia slovenského práva s právom únieovým. Ak je možný výklad ustanovenia, ktorý je v súlade s tým, čo stanovuje európske právo, uprednostní sa tzv. eurokonformný výklad. Zásada konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu prihliadať na obsah smernice pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je teda obmedzená všeobecnými zásadami práva a nemôže slúžiť ako základ na výklad vnútroštátneho práva contra legem (C-176/12).

31. Pokiaľ odkaz na vnútroštátnu právnu úpravu vyplývajúci z čl. 22 smernice č. 2009/103/ES je tak jednoznačný, nemožno dospieť k inému záveru, ku ktorému dospel odvolací súd. Napokon ani s odkazom na judikatúru iného členského štátu, na ktorú dovolateľky poukazovali, nemožno považovať návrh na začatie prejudiciálneho konania za opodstatnený. Smernica č. 2009/103/ES bola transponovaná do zákona č. 381/2001 Z. z., ktorý upravuje povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len "poistenie zodpovednosti") a zriadenie Slovenskej

kancelárie poisťovateľov (ďalej len "kancelária"). Uplatnené nároky na náhradu bolestného, sťaženia spoločenského uplatnenia a zvýšenia náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia upravené v Občianskom zákonníku, sú obmedzené výlučne na osobu veriteľa alebo dlžníka, ktoré nároky so smrťou fyzickej osoby, stratou spôsobilosti na právne úkony zanikajú.

32. Dovolací súd sa nestotožňuje s názorom právneho zástupcu právnych nástupcov žalobkyne v tom, že i napriek jednoznačnému zákonného textu možno dotvoriť výnimku pre nároky uplatnené na súde. V zmysle českej právnej úpravy - zákona č. 89/2012 Sb. s účinnosťou od 1. januára 2014 Občianskeho zákonníka, nárok na náhradu za duševné útrapy spojené s usmrtením blízkej osoby (§ 2959), ktorý bol za života oprávnenej osoby uplatnený na súde, tvorí po jej smrti súčasť pozostalosti a prechádza na dediča bez ohľadu na to, či im samotným ako osobám blízkym usmrtenej vznikol nárok na jednorazovú náhradu a či ich uplatnila (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. februára 2018, sp. zn. 25 Cdo 293/2018). Podľa slovenskej právnej úpravy uplatnené nároky nie sú predmetom dedenia, preto v danom prípade nebolo možné prihladať a vychádzať z právnej úpravy iného členského štátu EÚ, ani na základe výnimky uplatnenej rakúskou judikatúrou. K opačnému názoru dovolací súd nedospel ani na základe historického výkladu, na ktorý právny zástupca poukázal s odkazom na § 335 zákona č. 141/1950 Zb. stredného Občianskeho zákonníka účinného do 31. marca 1964, ktoré ustanovenie nie je aplikovateľné na danú vec.

33. Interpretácia právneho predpisu, resp. jeho ustanovenia predpokladá využitie rôznych výkladových metód, medzi ktoré radíme metódu jazykového (gramatického), logického, systematického, historického, komparatívneho či teleologického výkladu 7 (MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 78).

34. V preskúmvanej veci do úvahy neprichádza sudcovská tvorba práva z dôvodu, že zo zákonného textu vyplývajúceho z § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevyplyva medzera v práve. Predpokladom použitia analógie ako nástroja sudcovského dotvárania práva je záver o tzv. existencii otvorenej nepravej (teleologickej) medzery v práve. O takú medzeru ide len v prípade, kedy argumenty objektívne teleologického výkladu, ktoré sú relevantné pri interpretácii príslušného ustanovenia, platia i pre skutkové stavy, ktoré nemožno podriaďovať pod najširší jazykový význam tohto ustanovenia, sú totiž v oblasti mimo rozsahu pojmu (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Cdo 1519/2012).

35. Navrhované prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu čl. 22 smernice 2009/103/ES sa netýkajú posudzovania ustanovenia § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka s právom Únie. Uvedená smernica bola transponovaná do osobitného právneho predpisu - zákona č. 387/2001 Z. z., ktorý neobsahuje ustanovenia týkajúce uplatnených nárokov oprávnenej osoby resp. jej právnych nástupcov z titulu ublíženia na zdraví v súvislosti s dopravnou nehodou. Navyše výklad uvedeného ustanovenia je ustálený rozhodovacou praxou dovolacieho súdu prijatím judikátov pod R 20/1966, R 53/1996, R 2/2015, na ktorú skutočnosť súdy nižších inštancií správne poukázali a z nich vychádzali.

36. Na základe uvedených dôvodov dovolací súd návrh na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. c), ods. 3 CSP ako nedôvodný zamietol.

37. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.